

Ondřej Machálek: Historie Ploštiny našťestí nekončí jejím vypálením

3.5.2024 - | Krajský úřad Zlínského kraje

V loňském roce se návštěvníkům po rozsáhlé obnově opět otevřel památník na Ploštině. Jeho součástí je také nový objekt návštěvnického centra s expozicí věnovanou tragédii, která se zde odehrála na samém sklonku druhé světové války. Jedním z autorů expozice je etnograf Muzea jihovýchodní Moravy Ondřej Machálek. Právě s ním jsme si povídali o Ploštině a smutných dějinných událostech, jež jsou s někdejší pasekářskou osadou spojeny.

V závěru druhé světové války se na Valašsku odehrálo několik krvavých událostí. Můžete je čtenářům připomenout?

V běsnění na jaře 1945 nacisté na moravsko-slovenské pomezí nasměrovali speciální oddíly určené na boj proti partyzánům. Ploština se stala cílem trestné výpravy na základě udání konfidentů. Výsledkem krvavého dne 19. dubna 1945 na Ploštině a v jejím okolí je celkem 28 obětí z řad místních, podporovatelů partyzánů, ale i zcela náhodných obětí. Podobné inferno se opakovalo o pár dní později v Prlově, na Vařákových pasekách a na mnoha dalších samotách. Avšak každodenní obětavá a vytrvalá podpora skromných valašských lidí měla obrovský význam. Nejen, že umožnila partyzánským oddílům přežít, ale také účinně vázat vojenské síly nepřítele, znejišťovat jej a ohrožovat.

S touto temnou kapitolou našich moderních dějin se můžeme od loňského roku seznámit v nové expozici. Co zde najdete a co se dozví?

Podtitul obnovené Ploštiny zní *místo s pamětí*. Naším cílem bylo představit tuto někdejší pasekářskou osadu ve všech jejích pozoruhodných historických souvislostech. Samozřejmě se jako první nabízí ony klíčové válečné události, což je jádro první expozice *Tragédie na Ploštině*. Ale i v rámci ní jsme nechtěli ponechat stranou pozornosti přírodní rámeček, který formoval zdejší osídlení, a to už od nejstarších dob až do vzniku těchto pasekářských sídel. Navazující část expozice *Nová Ploština* ukazuje její „druhý život“. Historie Ploštiny našťestí nekončí vypálením, ale dál je příběhem o lidské solidaritě, o síle lidí překonat toto neštěstí a o různých podobách úcty k památce obětí.

Ploština v novém kabátu funguje přibližně rok. Je o památník a expozice mezi návštěvníky zájem?

Vedení muzea a nás autory expozic samozřejmě zajímalo, jaká bude návštěvnost v první sezóně po znovuotevření. Vzhledem k mnoha očekáváním, které rekonstrukce nesla, jsme doufali, že by mohla být vysoká. Nakonec si na Ploštinu našlo cestu přes 10 000 návštěvníků, což je zcela mimořádné číslo, které nám dělá velkou radost. Úkolem teď samozřejmě bude tento zájem nejen udržet, ale také zvyšovat. Co mě ale jako historika těší nejvíc, je fakt, že obnovená Ploština je důvěryhodnou značkou. Svědčí o tom nejen zapojení pracovníků památníku do společných aktivit vypálených obcí, včetně Památníku Lidice, ale také zcela mimořádný dar pozůstalosti partyzána Rudolfa Lenharda, kterou jsme na konci loňského roku získali od rodiny jeho snoubenky.

Nové návštěvnické centrum tvoří architektonicky zajímavý objekt, který se těší zájmu odborné veřejnosti, získal i ocenění. Jak náročné byly přípravy projektu?

První reálné kroky k obnově Ploštiny se začaly uskutečňovat od roku 2016, kdy Zlínský kraj začal

hledat dotační tituly, které by umožnily celý ploštinský areál revitalizovat. Přidělení dotace a zahájení stavby, ale spadlo do období covidu, což s sebou přineslo mnoho komplikací. Proto ta ocenění, která nyní přicházejí, jsou jakýmsi zadostiučiněním za tu dobu strádání. Tím doposud nejvýznamnějším je zvláštní cena „za mimořádný celospolečenský přínos“ udělená v rámci prestižní soutěže Stavba roku. Velmi si tohoto uznání vážíme, protože je od grémia renomovaných architektů a stavařů, kteří umí zhodnotit kvalitu.

Před letními prázdninami vyrazí učitelé s žáky na školní výlety. Máte na Ploštině nějaké programy pro školní výpravy?

V současné chvíli jsou v nabídce tři edukační programy nazvané *Místo s pamětí*, *Kdo za to může?* a *Hospodaření na Ploštině*. Všechny jsou určeny pro druhý stupeň ZŠ a střední školy. Edukační činnost je jedním z hlavních cílů, ke kterému obnova Ploštiny směřovala, aby se pro školní kolektivy stala místem, skrze něhož mohou poznávat tragičnost, dramatičnost a spletnost dějin 20. století. Máme radost, že o programy je zájem a školy si již nyní rezervují termíny. Kalendář se plní i v případě organizovaných zájezdů, především seniorů.

Když už jsme u školáků, moderní dějiny jsou poslední kapitolou v osnovách dějepisu. Mnohdy na ně příliš času nezbývá. Co s tím?

Že je výuka moderních dějin v českých školách nedostatečná, to je dlouho diskutovaný problém. Jedna věc jsou úpravy ve školních plánech, vytvoření dostatečného časového prostoru nebo zvýšení finanční podpory pro výuku mimo školní budovy, například právě v muzeích nebo památkách. Avšak klíčová je a vždycky bude osobnost pedagoga. On je tím, kdo musí dokázat žáky nadchnout, motivovat a vést. V dějepisu je asi více než kde jinde důležité, aby žáci nebyli jenom pasivními příjemci informací, ale aby se naučili „historicky myslet“, rozvíjet svoji schopnost kriticky analyzovat fakta, uvažovat o dějinných souvislostech, argumentovat. Myslím si, že to je podstatná výbava, kterou potřebují, aby obstáli v dnešním složitém světě.

Na závěr nás, prosím, seznamte s novinkami, které jste pro návštěvníky připravili v letošní sezoně.

V rámci letošních sezónních výstav jsme chtěli trochu poodstoupit od válečných témat a nabídnout návštěvníkům pohled na Ploštinu jako na místo v srdci okouzující valašské přírody. Kolegové z přírodovědného oddělení zlínského muzea si proto připravili dvě nové výstavy. Panelová výstava *Žijí tady s námi* čerpá z bohaté kolekce úžasných fotografií zoologa Dušana Trávníčka. Výstava *Poklady skryté v podzemí Karpat* geoložky Andrey Dovicové představuje geologickou minulost i překvapivě pestrá mineralogickou současnost našeho regionu.

PAMÁTNÍK PLOŠTINA

Otvírací doba:

Květen – září út - ne 10 - 17

Duben, říjen so - ne 10 - 17 ostatní dny jen na objednávku

Kontakty:

Telefon: +420 571 160 005 (recepce, rezervace);

e-mail: pamatnik.plostina@muzeum-zlin.cz

web: www.muzeum-zlin.cz/plostina

<https://zlinskykraj.cz/aktuality/ondrej-machalek-historie-plostiny-nastesti-nekonci-jejim-vypalenim-66>

